# COMUNICAREA CA PIVOT AL EXISTENȚEI UMANE - EXPLORAREA FILOSOFIEI COTIDIENE ÎN CONTEXTUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII GLOBALE

## COMMUNICATION AS THE PIVOT OF HUMAN EXISTENCE - EXPLORING EVERYDAY PHILOSOPHY IN THE CONTEXT OF GLOBAL RESEARCH AND INNOVATION

**CZU: 316.77:001.895** **https://doi.org/10.59295/spd2025s.01**

**Arina ANTOCI**
ORCID 0000-0001-9594-3447
E-mail: arinaantoci@mail.ru
*Universitatea Tehnică a Moldovei, Chișinău, Republica Moldova*

***Summary***. *The article revisits the discussion that the communication is not merely a tool of interaction but the very expression of the human condition. Starting from the premise that the human being is defined by their capacity to relate, this paper proposes a philosophical exploration of everyday communication within a global context marked by technological, scientific, and cultural transformations. In an era of accelerated research and digital innovation, communication is constantly redefined in its forms, codes, and meanings. Yet, despite technological advancements, the human remains a being of meaning—of questioning and seeking significance through dialogue with oneself and others. This study argues that everyday philosophy—those often silent yet essential reflections on daily life—offers the key to authentic, ethical, and regenerative communication. Through an analysis of key concepts such as intersubjectivity (Jaspers, Buber), the ethics of discourse (Habermas), and technology as language (Heidegger), the paper highlights how communication underpins not only social coexistence but also the processes of research and innovation. Human communication, in this sense, becomes the space where ideas are born, contested, and transformed into actions, policies, or products.*

***Keywords:*** *existential communication, everyday philosophy, intersubjectivity, discourse ethics, global innovation.*

Într-o lume caracterizată de fluxuri informaționale rapide, inovație tehnologică și globalizare accelerată, comunicarea nu mai poate fi înțeleasă exclusiv ca un simplu instrument de transmitere a mesajelor. Ea devine, mai degrabă, un spațiu fundamental de întâlnire între oameni, între idei, între epoci. A comunica înseamnă a exista împreună, a da sens experienței personale prin relație, a construi realități comune prin cuvânt, gest, semn și tăcere.

Filosofia cotidiană, deși adesea trecută cu vederea în marile sisteme de gândire, reprezintă acel nivel profund al reflecției care se insinuează în viața de zi cu zi, în gesturile mărunte, în întrebările simple dar esențiale: *Ce rost are ceea ce fac? Ce înseamnă să fiu ascultat? Cum pot fi înțeles într-o lume care se schimbă mai repede decât pot gândi?* Aceste întrebări dau naștere unui demers filosofic autentic, ancorat în viața reală și în nevoia de sens.

Pe acest fundal, comunicarea apare nu doar ca un mijloc de transmitere, ci ca pivot existențial, adică acel centru tainic în jurul căruia gravitează identitatea, cunoașterea, devenirea personală și colectivă. În epoca cercetării și a inovației globale, când tot mai multe decizii și descoperiri sunt mediate prin limbaj, algoritmi și rețele, este esențial să ne întrebăm ce înseamnă, în mod real, a comunica. *Este comunicarea un act de schimb eficient sau o formă de co-creare a lumii? Poate filosofia cotidiană să recupereze profunzimea comunicării umane într-o epocă dominată de performanță și viteză?*

Această lucrare propune o reflecție interdisciplinară asupra comunicării ca dimensiune ontologică a existenței umane, explorând modul în care gândirea filosofică aplicată vieții cotidiene poate deveni o sursă de echilibru, sens și inovație etică într-o societate globală din ce în ce mai complexă.

În viața de zi cu zi, filosofia nu este un domeniu abstract, ci o lentilă prin care percepem și interpretăm lumea. Fie că ne gândim la alegerile noastre, la relațiile interpersonale sau la marile schimbări sociale, fiecare dintre noi folosește, conștient sau nu, un set de principii și valori care ne ghidează acțiunile. Această filosofie cotidiană joacă un rol esențial în inovare, deoarece ne ajută să vedem dincolo de obișnuit și să căutăm soluții noi. Într-un mediu aflat într-o continuă schimbare, capacitatea de a ne adapta și de a gândi critic este cea care determină progresul.

În pofida percepției conform căreia filosofia ar fi rezervată unor sfere abstracte, inaccesibile vieții de zi cu zi, dimensiunea cotidiană a reflecției filosofice devine tot mai relevantă într-un prezent fragmentat și instabil. Filosofia cotidiană nu presupune doar meditația asupra marilor întrebări ale existenței, ci mai ales o atenție etică și existențială la detaliile vieții trăite: interacțiunile zilnice, gesturile obișnuite, cuvintele rostite sau tăcerile împărtășite. În acest sens, comunicarea devine o punte între lumea interioară a individului și realitatea partajată cu ceilalți.

Un concept-cheie care fundamentează această viziune este *intersubiectivitatea,* adică spațiul de întâlnire între conștiințe. Filosofi precum *Martin Buber („Eu și Tu", 1992)* și *Karl Jaspers (1994)* au subliniat importanța dialogului autentic ca formă de a-l recunoaște pe celălalt nu ca obiect, ci ca subiect, ca ființă care participă împreună la construcția unui sens comun. În lipsa acestei recunoașteri reciproce, comunicarea se reduce la o tranzacție, golită de conținut existențial.

În viața cotidiană, intersubiectivitatea se manifestă prin capacitatea de a asculta activ, de a empatiza, de a permite celuilalt să fie prezent nu doar fizic, ci și simbolic, ca parte integrantă dintr-o relație vie. Această formă de comunicare implică o etică a prezenței, o deschidere față de alteritate care nu poate fi înlocuită de niciun algoritm sau

sistem automatizat. Oricât de sofisticate ar deveni tehnologiile comunicării, ele nu pot substitui prezența reală a celuilalt, cu vulnerabilitatea, tăcerea și intensitatea ei.

Într-un peisaj tehnologic în continuă expansiune, comunicarea riscă adesea să fie golită de conținutul ei etic și existențial. Tehnologiile digitale au amplificat posibilitățile de interacțiune, dar au creat totodată noi forme de alienare, manipulare și superficializare a dialogului. În acest context, ideea lui *Jürgen Habermas* despre etica discursului devine extrem de actuală. Pentru Habermas, comunicarea autentică presupune respectarea unor condiții fundamentale: *sinceritate, deschidere, egalitate între participanți și orientarea spre înțelegere, nu spre dominare (Habermas, 2000).*

În realitatea cotidiană digitalizată, aceste condiții sunt adesea încălcate. Comunicarea devine monolog, reacție impulsivă, spectacol al imaginii sau instrument de control. Se pierde astfel ideea de consens rațional – acel scop al discursului în care interlocutorii caută adevărul sau sensul comun, nu doar câștigul argumentativ. Această degradare a discursului public și interpersonal nu este un simplu accident tehnologic, ci rezultatul unei schimbări de paradigmă: în locul unei comunicări orientate spre sens, avem una axată pe viteză, vizibilitate și eficiență.

Totuși, inovația nu trebuie demonizată. Problema nu este tehnologia în sine, ci absența reflecției filosofice care să o însoțească. Etica discursului poate deveni o busolă în gestionarea noilor forme de comunicare: algoritmii pot fi concepuți astfel încât să respecte transparența și responsabilitatea, platformele digitale pot încuraja dialogul real și incluziunea, iar educația poate reintroduce gândirea critică în spațiul public.

*Martin Heidegger* avertiza, încă din prima jumătate a secolului XX, că tehnologia nu este doar un ansamblu de instrumente, ci un mod de a revela lumea – un limbaj prin care ființa umană percepe și structurează realitatea. În celebrul său eseu *„Întrebarea privitoare la tehnică”,* Heidegger arată că esența tehnicii moderne nu stă în dispozitivele pe care le folosim, ci în modul de gândire pe care îl impune: o viziune asupra lumii ca „rezervor de resurse”, ca ceva ce trebuie stăpânit, ordonat și exploatat *(Hedegger, 1995).*

În această cheie, tehnologia nu este neutră. Ea modelează atât modul în care comunicăm, cât și modul în care ne raportăm la lume și unii la alții. Comunicarea digitală, mediată de rețele, platforme și inteligență artificială, nu este doar o formă evoluată de interacțiune – este și un spațiu în care limbajul riscă să fie redus la cod, semnal sau conținut de consum. Emoția, ambiguitatea, tăcerea – toate aceste elemente esențiale ale comunicării umane tind să fie estompate de exigențele clarității formale și ale performanței algoritmice.

Totuși, Heidegger nu oferă o viziune anti-tehnologică, ci o invitație la vigilență ontologică: să nu uităm că tehnologia trebuie să slujească umanului, nu să-l înlocuiască. Într-un context global în care cercetarea și inovația modelează din ce în ce mai profund viața socială, educațională și chiar afectivă, este necesar să ne întrebăm dacă limbajul tehnologic în care operăm mai permite apariția unui dialog autentic sau dacă asistăm la un proces de dezumanizare subtilă.

Astfel, filosofia ne oferă uneltele pentru a reinventa comunicarea într-un mod responsabil: nu prin respingerea tehnologiei, *ci prin recuperarea sensului.* O tehnologie

gândită filosofic, cu grijă pentru alteritate și complexitatea umană, poate deveni un aliat în procesul de dezvoltare, nu o forță distructivă.

În mod tradițional, comunicarea a fost percepută ca un vehicul al ideilor, o punte între emițător și receptor, între știință și societate, între cercetător și comunitatea profesională. Totuși, în contextul actual al globalizării și al exploziei tehnologice, comunicarea nu mai este doar o etapă în diseminarea cunoașterii, ci devine un *spațiu de producere a cunoașterii în sine.* Ideile nu se nasc în izolare, ci în cadrul unor *rețele dialogice,* în care gândirea este provocată, contestată, rafinată prin interacțiune.

Procesele de cercetare și inovație presupun, în mod fundamental, un act de comunicare: *cercetătorii formulează ipoteze, negociază concepte, publică rezultate, primesc feedback și integrează perspective diverse.* În acest sens, comunicarea este un mediu de emergență a noului – o matrice în care ideile prind formă, se diferențiază și, uneori, se transformă în revoluții paradigmatice. În absența unei comunicări eficiente, inovarea se reduce la experiment izolat, lipsit de impact social sau de validare critică.

Pe de altă parte, fără *o reflecție etică asupra procesului comunicativ,* riscul este ca inovația să fie instrumentalizată – adică orientată exclusiv spre eficiență economică, popularitate sau putere. O societate a inovației fără o cultură a dialogului devine vulnerabilă la manipulare, polarizare și deriva tehnocratică. De aceea, filosofia cotidiană – înțeleasă ca formă de vigilență existențială și de întrebare asupra sensului – devine un partener necesar al cercetării contemporane.

A inova nu înseamnă doar a produce ceva nou, ci și a înțelege responsabilitatea pe care o presupune noutatea. Iar această înțelegere se naște în spațiul comunicării, acolo unde știința, cultura și umanitatea se întâlnesc pentru a construi un viitor comun.

Educația, în sensul său profund, nu constă doar în transmiterea de informații, ci în formarea unei conștiințe capabile să întrebe, să discearnă, să creeze sens. În acest proces, comunicarea joacă un rol esențial, nu ca simplu mijloc pedagogic, ci ca spațiu viu de devenire. Într-o lume grăbită, dominată de fragmentare digitală, superficialitate informațională și presiuni de performanță, riscul cel mai mare este pierderea reflecției.

Educația prin comunicare – înrădăcinată într-o filosofie a cotidianului – presupune redescoperirea dialogului autentic ca formă de învățare. Nu este vorba doar despre a vorbi, ci despre a asculta, despre a gândi împreună, despre a crea un climat în care greșeala nu este o rușine, ci o oportunitate de înțelegere mai profundă. Profesorul nu mai este doar un emițător de conținut, ci un mediator, iar receptorul în persoana studentului sau elevului, nu este un consumator de cunoaștere, ci un partener în dialog.

În era digitală, educația are nevoie mai mult ca oricând de comunicare etică și conștientă. Platformele online, inteligența artificială și noile forme de interacțiune pot deveni instrumente valoroase, dar doar dacă sunt folosite în spiritul reflecției, nu al automatismului. În caz contrar, riscăm o formă de educație accelerată, dar golită de profunzime, în care elevii știu totul, dar nu înțeleg nimic.

Filosofia cotidiană, în acest context, invită la încetinirea gândirii, la recuperarea întrebărilor simple, dar esențiale: *Ce înseamnă a învăța? Ce valori comunicăm prin*

*ceea ce facem? Cum cultivăm libertatea interioară a celuilalt prin comunicare?* Aceste întrebări sunt, poate, cele mai relevante forme de rezistență intelectuală într-o epocă în care viteza pare a fi singura virtute.

Din această perspectivă, comunicarea rămâne un act profund moral, chiar și – sau mai ales – în epoca digitală. A comunica responsabil înseamnă a recunoaște că fiecare cuvânt, imagine sau interacțiune poate contribui fie la construcția unui spațiu comun al umanității, fie la fragmentarea și polarizarea societății.

Schimbarea este inevitabilă, dar felul în care o percepem depinde de modul nostru de a gândi. Uneori, inovația pare un salt brusc, dar în realitate, este rezultatul unui proces continuu de observație, reflecție și ajustare. De exemplu, acceptarea tehnologiilor emergente depinde nu doar de utilitatea lor, ci și de capacitatea noastră de a le integra în viața de zi cu zi. Gândirea cotidiană ne influențează astfel atât deschiderea către nou, cât și rezistența la schimbare. Înțelegerea acestui proces poate ajuta la crearea unor strategii mai eficiente pentru adoptarea progresului în diverse domenii.

Cercetarea nu este doar despre fapte și date, ci și despre felul în care interpretăm și corelăm informațiile. Pragmatismul și creativitatea sunt două elemente esențiale ale acestui proces. Pragmatismul ne ajută să găsim soluții aplicabile, în timp ce creativitatea ne permite să depășim limitele convenționale ale cunoașterii. De exemplu, descoperirea ADN-ului sau dezvoltarea inteligenței artificiale nu au fost doar rezultate ale unor calcule precise, ci și ale unor perspective inovatoare asupra unor probleme aparent imposibile.

Filosofia cotidiană și gândirea inovativă au condus la unele dintre cele mai mari progrese ale umanității. În medicină, dezvoltarea terapiilor genetice a transformat modul în care tratăm bolile, oferind soluții personalizate pentru fiecare pacient. În tehnologie, inteligența artificială și rețelele neuronale schimbă felul în care interacționăm cu lumea digitală. În educație, metodele interactive și realitatea augmentată ajută la crearea unor experiențe de învățare mai eficiente și mai captivante. Toate aceste exemple arată că, indiferent de domeniu, comunicarea și filosofia cotidiană sunt factori cheie în evoluția societății.

Comunicarea nu este doar un instrument de interacțiune, ci fundamentul pe care se construiește existența umană. De la primele simboluri gravate pe pereții peșterilor și până la algoritmii care ne personalizează experiențele digitale, comunicarea modelează felul în care gândim, acționăm și inovăm. Într-o lume dinamică, unde schimbarea este o constantă, filosofia cotidiană ne ajută să înțelegem cum interacționăm cu realitatea, iar cercetarea și inovarea devin expresii ale acestei înțelegeri.

Filosofia cotidiană a comunicării deschide drumuri către o înțelegere profundă a naturii umane și a interacțiunilor noastre. În fiecare conversație, în fiecare gest, se ascund aspecte filosofice care ne definesc relațiile, identitățile și experiențele noastre de viață. Prin explorarea acestor aspecte, putem înțelege mai bine impactul comunicării asupra existenței umane. Relațiile interumane se bazează pe comunicare, fie că este verbală, nonverbală sau tehnologică. Filosofi precum *Martin Heidegger și Hans-Georg Gadamer*

au susținut că prin comunicare ne construim lumea și ne poziționăm în ea *(Heidegger, 1995; Gadamer, 2001)*.

Într-o epocă marcată de inovație tehnologică accelerată, globalizare și transformări sociale profunde, comunicarea rămâne axul central al condiției umane. Dincolo de funcțiile sale instrumentale, ea reprezintă o formă de prezență în lume, o expresie a relației cu sine, cu ceilalți și cu realitatea însăși. Această lucrare a încercat să restituie comunicării dimensiunea sa existențială și filosofică, redescoperind în gesturile cotidiene, în limbaj și tăcere, în dialog și conflict, locul unei gândiri vii, capabile de reflecție și creație.

Filosofia cotidiană – adesea ignorată în discursurile academice sau tehnocrate – ne reamintește că adevărata profunzime a comunicării nu rezidă în sofisticarea canalelor, ci în intenționalitatea etică a relației umane. De la intersubiectivitate și etica discursului până la gândirea heideggeriană asupra tehnologiei, am observat că marile procese de inovație și cunoaștere sunt înrădăcinate în structuri comunicative fundamentale. A inova nu înseamnă doar a schimba, ci a înțelege responsabilitatea schimbării.

În acest sens, comunicarea devine spațiul critic prin care se naște gândirea viitorului – fie în educație, fie în cercetare, fie în relațiile sociale. Fără o reflecție filosofică aplicată asupra comunicării, riscăm o lume tot mai eficientă, dar tot mai săracă în sens. Doar recuperând această profunzime, umanitatea poate transforma tehnologia într-un aliat și progresul într-o formă de umanizare, nu de alienare.

A comunica înseamnă a fi împreună în adevăr, în fragilitate, în căutare. Iar acolo unde comunicarea este autentică, și existența devine mai întreagă.

**REFERINȚE:**

1. Buber, Martin, *Eu și Tu,* traducere de Elena-Maria Cârstea, Editura Humanitas, București, 1992, 168 p. ISBN: 978-973-28-0806-0.
2. Gadamer, Hans-Georg, *Adevăr și metodă,* traducere de Sorin Vieru, Editura Polirom, Iași, 2001, vol. I, 382 p. ISBN: 973-683-369-9.
3. Habermas, Jürgen, *Etica discursului,* traducere de Valentin Mureșan, Editura All, București, 2000, 239 p. ISBN: 973-684-425-9.
4. Heidegger, Martin, *Originea operei de artă,* traducere de Thomas Kleininger și Gabriel Liiceanu, Editura Humanitas, București, 1995, 162 p. ISBN: 978-973-50-2245-1.
5. Jaspers, Karl, *Filosofie,* vol. I, traducere de Ion Dur, Editura Humanitas, București, 1994, 320 p. ISBN: 973-28-0421-9.